

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
יב' אב תשע"ב

פרשה:

פרשת ואתחנן

כותרת:

אף אחד לא קם'

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

פרשת ואתחנן

'אף אחד לא קם'

בשנה שעברה הטיסו לישראל רופא מנתח גדול מקליבלנד קליניק כדי שינתח רב מפורסם. הרופא התקבל בישראל בקבלת פנים ובכבוד מלכים שמקביל לכבוד שמעניקים לראש מדינה. במשך שלושת הימים שהוא שהה בארץ הוא נפגש עם הנשיא ועם אישי ציבור נוספים.

הרופא - שהוא לא יהודי - הביע את רצונו לבצע את הניתוח בהתנדבות ללא כל תמורה. הוא אמר שהוא שמח לעשות זאת כמצווה, אבל האנשים שהביאו אותו פנו לרב אחר ושאלו אותו מה לעשות בנידון, והוא השיב שצריכים לשלם לו מפני שלא יתכן שרופא לא יהודי יקבל את הרושם שהיהודים הם שנורר'עס. מצד הכרת הטוב - כך הוא פסק - חייבים לשלם לו, ואכן הם העניקו לו עשרים אלף דולר.

בפרשת השבוע, ואתחנן, אנחנו קוראים שמה רבינו מזהיר את בני ישראל מפני עבודה זרה: "ונשמרתם מאד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל תמונה ביום דבר ה' אליכם בחורב מתוך האש" (דברים ד, טו). ולכן - כך הוא מזהיר - אסור לעשות שום צורות או פסלים של תבנית זכר או נקבה וכו'.

כמו כן באה האזהרה "פן תשא עיניך השמימה וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים... ונדחת והשתחית להם". ואז לפתע עובר משה לדבר על משהו אישי ופרטי: "וה' התאנף בי על דבריכם וישבע לבלתי עברי את הירדן... כי אנכי מת בארץ הזאת". ואחרי המוטיב האישי הזה חוזר משה לנושא הכללי: "השמרו לכם פן תשכחו את ברית ה' ... ועשיתם לכם פסל תמונת כלי".

נשאלת השאלה, מה קרה שבאמצע הדרשה על הנושא החמור של עבודה זרה בחר משה פתאום לשלב ענין אישי שלו?! הלא כבר בתחילת פרשת ואתחנן משה רבינו סיפר לבני ישראל שהוא התחנן לפני ה' להכנס ארצה וה' אמר לו "אל תוסף לדבר אלי עוד בדבר הזה". ואם-כן מדוע הוא מזכיר זאת שוב באמצע דבריו על עבודה זרה?

כולם שמעו על העיר פראג. זאת עיר עם הרבה היסטוריה יהודית עשירה. מאות אלפי תיירים נוסעים בכל שנה לבקר בגטו היהודי של פראג. בימינו פראג אכן הפכה למקום תיירות שוקק, אבל לפני 300 שנה היא היתה עיר ואם בישראל ושימשה כאחת הקהילות היהודיות החשובות ביותר באירופה ואולי בעולם כולו.

רבי יהונתן אייבשיץ היה רב חשוב שכיהן ברבנות בעיירה קטנה באירופה. יום אחד התדפקה על דלתו משלחת ובידה כתב רבנות מהעיר הגדולה פראג שראשיה ופרנסיה הזמינו אותו לבוא ולשבת על כסא הרבנות בעירם. הוא השיב להם שהוא נרגש מאד מההזמנה אבל הוא זקוק לכמה ימים כדי לשקול ולהחליט על המשך דרכו. תשובתו של רבי יהונתן היתה מוזרה בעיני המשלחת כי לא היה להם ספק שהוא יקבל בשמחה את המינוי החשוב הזה לעומת משרתו הנוכחית בעיירה הקטנה, אבל הם כיבדו את בקשתו.

בינתיים נודע בקהילה המקומית הקטנה שהרב קיבל הצעה לעזוב את עירם ולכהן ברבנות בפראג. עברו כמה ימים ורבי יהונתן הודיע שהוא אכן מקבל את ההצעה אלא שהוא זקוק למספר שבועות שבהם הוא יתארגן כיאות לפני עזיבתו את העיר. שלושה שבועות לאחר מכן הופיעו שלושה עגלונים עם עגלותיהם לקחת את הרב ומשפחתו עם כל חפציהם ומטלטליהם.

הרב התחיל לארוז את הספרים ואת הרהיטים, אבל העגלונים שמו לב שהוא לא מזדרז והכל מתנהל בעצלתיים. כך עברו שלושה ימים נוספים עד שלבסוף פנו העגלונים אל הרב ואמרו לו שכבר מאוחר וצריכים להתקדם. הרב השיב להם: נכון, אתם צודקים, היום אנחנו נוסעים לפראג, אבל קודם לכן ברצוני להפרד מבני הקהילה שלי כאן. הוא הודיע שהוא עומד להשמיע דרשת פרידה בבית הכנסת וכל העיר התאספה כדי להפרד מרבה הנערץ והאהוב.

הרב פתח את הדרשה בהודעה שהוא עומד לעזוב אותם ולכן הוא מבקש מהם שגם אחרי עזיבתו את העיר ימשיכו כולם לפקוד את בית הכנסת, וכן ימשיכו לקנות אך ורק בשר כשר, וכן ימשיכו להדליק נרות שבת וכו' וכו'. קהל המאזינים שהיו יהודים יראים ושלמים החליפו

מבטים בתדהמה. אחד המאזינים אף התפרץ וקרא: "כבוד הרב, סליחה שאני מפריע, אבל האם הרב באמת סבור שנפסיק לבוא לבית הכנסת? הרב מכיר אותנו כל כך הרבה שנים, האם הרב חושד בנו שנפסיק לאכול בשר כשר?!"

בדיוק לשאלה הזאת הרב ציפה. הוא התחיל לצטט להם את הפסוקים מפרשת השבוע שהזכרנו קודם, כאשר משה רבינו באמצע דרשתו על עבודה זרה הזכיר לפתע ענין אישי שלו על כך שהוא לא יזכה להכנס אל הארץ, והרב שאל את השאלה הזאת: מדוע משה רבינו שילב ענין אישי בתוך הדרשה החשובה שלו?

רבי יהונתן אייבשיץ הסביר להם שכאשר ה' אמר למשה רבינו בסנה הבוער ללכת למצרים כדי להוציא את עם ישראל משם, משה לא היה בשעת מעשה במצרים ולא סבל מיד פרעה, אלא גר במדין במנוחה. במצרים, כזכור, היה משה רבינו "מבוקש" על מעשה רצח לאחר שהרג את המצרי ופרעה הוציא עליו גזר דין מוות, ולפיכך הוא ברח משם.

משה רבינו לכאורה יכול היה לומר להקב"ה: איך אני יכול ללכת למצרים, הרי ברגע שפרעה יבחין בי הוא ירצה מיד להוציא אותי להורג. ומכל מקום, הוא לא שאל שאלות אלא הלך למצרים, ואז התקיים כל המשא-ומתן עם פרעה על עשרת המכות ולבסוף משה הוציא את ישראל ממצרים, קרע את הים וזכה לתלונות מהם, הוריד להם את המן, שליו, מים, וכו' וכו'.

בסיפור של חטא העגל משה היה זה שהגן על העם ואמר "אם אין מחני נא מספרך". ולאחר מכן אירעה פרשת המרגלים ועוד הרבה סיפורים והתרחשויות שהתחוללו במשך ארבעים שנה. ורק לאחריהם מודיע הקב"ה לפתע שמשה לא יכנס אל הארץ!

משה ציפה שכאשר בני ישראל ישמעו את הגזירה הזאת תקום צעקה גדולה: היתכן?! הרבי שלנו שכל כך אוהב אותנו ונלחם למעננו במשך כל השנים לא יכניס אותנו לארץ ישראל? לא יתכן! הוא היה בטוח שהם יארגנו הפגנה גדולה או אסיפת מחאה או עצרת תפילה או שבכלל יעמידו אולטימטום להקב"ה שאם משה לא נכנס - גם הם לא יכנסו, או שהוא בא איתנו או שאנחנו נשארים איתו.

בפועל - שקט דממה! אף אחד לא קם למחות על הגזירה הזאת! בפסוקים לא מסופר מאומה על מחאה כלשהי שמישהו מהעם השמיע אלא כולם עברו לסדר היום (ראה בהרחבה ב'לקוטי שיחות' כרך יט עמ' 346).

ולכן משה רבינו אמר להם, אם אתם יכולים לשכוח כל כך מהר את כל המעשים שעשיתי עבורכם במשך ארבעים שנה, ייתכן מאד שתשכחו גם מה שהקב"ה עשה למענכם. ולפיכך אני מזכיר לכם שבהר סיני "לא ראיתם כל תמונה" ואל תלכו לעבוד עבודת כוכבים וכו' וכו'.

ממשיך רבי יהונתן אייבשיץ ואומר לבני קהילתו, כאשר באו להציע לי את הרבנות של פראג אמרתי שאני זקוק לכמה ימים כדי לחשוב ולהרהר בהצעה. בינתיים פרסמתי בעיר שיש לי הצעה כזאת שעומדת על הפרק, הייתי בטוח שתקום צעקה גדולה בעיר: הייתכן שהרב עוזב אותנו? ציפיתי שיבואו ראשי העדה ויתחננו שאשאר בעיר, ואולי אפילו תיטיבו את תנאיי; תעלו לי את המשכורת, או שתתנו לי עוד כמה ימים חופש...

לאחר מכן חלפו עוד שלושה שבועות ועדיין שקט מכיוונכם. הגיעו לפה העגלונים והסבלים והעגלות, עמדו מול הבית במשך שלושה ימים ושום דבר לא קרה. התביישתי בשבילכם, הרי כשהעגלונים יבואו לפראג אנשים ישאלו אותם שם: "נו, איך היה? בטח אנשים שכבו שם על הכביש ולא איפשרו לעגלות לעבור ולא נתנו לרב לעזוב את העיר!" אבל לפועל - מאומה! אם אתם יכולים לשכוח כל כך מהר את כל הטובות שעשיתי למענכם ואת כל השנים שהתמסרתי לטובתכם, את כל הבעיות של שלום-בית שפתרתי, את המריבות העסקיות, את הבעיות הכספיות, את כל זה שכחתם כל כך מהר, אני חושש שאתם עלולים לשכוח את כל החסד שהקב"ה עושה אתכם. ולכן אני מזכיר לכם שוב ושוב שצריך ללכת לבית הכנסת להתפלל, לאכול בשר כשר ולהדליק נרות.

הרעיון של "הכרת הטוב" מהווה יסוד לכל המצוות, גם למצוות שבין אדם לחברו וגם למצוות שבין אדם למקום. אם תעריך ותזכור את כל מעשיהם של הוריק למענך ועד כמה היה להם קשה לגדל אותך, בפעם הבאה שהם יבקשו ממך משהו - לא תתעצבן, אלא תשמח לבצע זאת למענם.

על אחת כמה וכמה כאשר מדובר על הקב"ה. יהודי קם בבוקר ואומר "מודה אני לפניך ... שהחזרת בי נשמתיי". הקב"ה מעניק לנו יום חדש של בריאות, משפחה, פרנסה והכל מתנהל על מי מנוחות ב"ה. ומה הוא מבקש מאיתנו בתמורה? להניח תפילין, להדליק נרות שבת קודש. אילו היתה נטועה בנו באמת הנקודה של הכרת הטוב לא היה צורך להזכיר לנו לקיים מצוות, אלא היינו מקיימים אותם כדבר המובן מאליו ללא תזכורת ודרבון.

אנחנו תמיד מלמדים את הילדים שלנו לומר תודה. לומר תודה זהו דבר קל ופשוט ולא עולה כסף. אבל אנחנו נדרשים לפעול על עצמנו להרגיש את החסד עמוק בפנים. זהו הרעיון של "הכרת הטוב".

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד